

בחנית זני ניצי חלב
שותפים: עירית דורי, ליאנה גנות – מו"פ דרום
גדעון לוריא, יאיר נישרי – שה"מ

מבוא:

הסוג נץ חלב (Ornitogalum) שייך למשפחת היקינטונים וכולל מינים רבים ביניהם 275 גיאופיטים הנפוצים בכל היבשות חוץ מאוסטרליה ואנטרטיקה. בארץ גדלים 6 מינים של ניצי חלב: דוביום, קוניקום, טריזואידי, ערבי, סנדרסי ונובה. מדינת ישראל הינה הספקית העיקרית של דוביום לשווקים באירופה, לעומת זאת האספקה של נץ חלב טריזואידי מישראל נמצאת בהיקפים קטנים יותר.

אזור הנגב הינו אחד מאזורי הגידול הגדולים של ניצי חלב בישראל. בעונה האחרונה גידלו באזור 130 דונם דוביום ו- 40 דונם נץ חלב טריזואידי המהווים כ- 45% משטחי הגידול של ניצי חלב בארץ. בשנים האחרונות הופיעו בארץ הרבה זנים חדשים של דוביום וניצי חלב אחרים, אשר הידע הגידולי עליהם מועט. בתצפית שנערכה השנה במו"פ דרום, ניסינו להרחיב מעט את הידע הקיים על זנים אלו.

מטרת התצפיות:

בחנית זנים חדשים של נץ חלב דוביום, וטריזואידי - שנה 1
בחנית זנים חדשים של נץ חלב דוביום, טריזואידי וקוניקום. – שנה 2

שיטות וחומרים:

במסגרת התצפית נבחנו 10 זני דוביום: (טבלה 1).

טבלה 1: פרטים על זני דוביום שנבחנו – שנה 1

הערות	מקור	תאריך שתילה	זן
	מיכה פרנק	26/9/10	517
	מיכה פרנק	26/9/10	519
ללא המרצה	מיכה פרנק	26/9/10	515 סופר סטאר
עם המרצה	מיכה פרנק	26/9/10	515 סופר סטאר
	מיכה פרנק	26/9/10	503 אורנג' סטאר
	מיכה פרנק	26/9/10	516 מג'יק סטאר
	איתן בצר	26/9/10	D-103
	איתן בצר	26/9/10	D-104
	איתן בצר	26/9/10	D-105
שתילה מאוחרת	מיכה פרנק	17/10/10	525 קינג סטאר

טבלה 2: פרטים על נץ חלב טריזואידי שנבחנו – שנה 1

הערות	מקור	תאריך שתילה	זן
שתילה מאוחרת	מיכה פרנק	17/10/10	540 וויט סטאר
שתילה מאוחרת	איתן בצר	17/10/10	TR-65
שתילה מאוחרת	איתן בצר	17/10/10	TR-66

טבלה 3: פרטים על זני דוביום שנבחנו – שנה 2

הערות	מקור	תאריך שתילה	זן
	מיכה פרנק	26/9/10	517
	מיכה פרנק	26/9/10	519
	מיכה פרנק	26/9/10	515 סופר סטאר
	מיכה פרנק	26/9/10	503 אורנג' סטאר
	מיכה פרנק	26/9/10	516 מג'יק סטאר
	איתן בצר	26/9/10	A-201
	איתן בצר	26/9/10	A-101
	בנצור	26/9/10	צהוב חלמון
	בנצור	26/9/10	ROYAL TREASURE
שתילה מאוחרת	מיכה פרנק	17/10/10	525

טבלה 4: פרטים על ניצי חלב טריזואידי וקוניקום – שנה 2

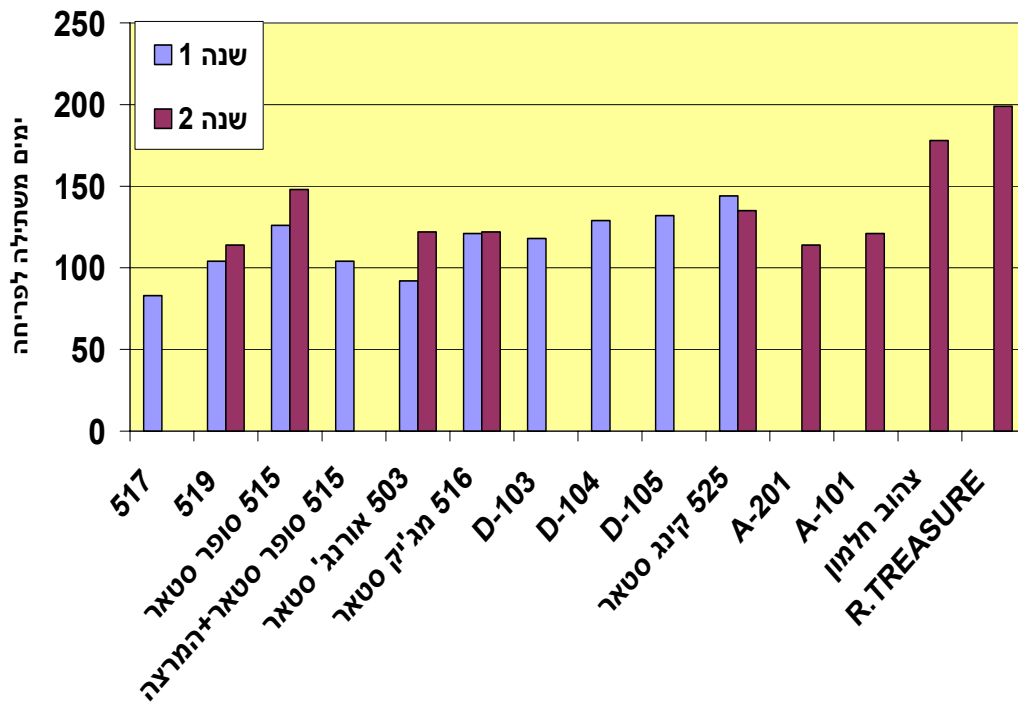
הערות	מקור	תאריך שתילה	זן
שתילה מאוחרת	מיכה פרנק	17/10/10	547 וויט סטאר
שתילה מאוחרת	מיכה פרנק	17/10/10	540 וויט סטאר
שתילה מאוחרת	איתן בצר	17/10/10	טריזואידי בצר
שתילה מאוחרת	בנצור	17/10/10	6-5 ROYAL BEAUTY
שתילה מאוחרת	בנצור	17/10/10	2 ROYAL BEAUTY
שתילה מאוחרת	איתן בצר	17/10/10	קוניקום

לפני השתילה בצלי הדוביום קיבלו 3 שבועות המרצה ובצלי טריזואידי וקוניקום 4 שבועות המרצה ב- 13 מ"צ. הבצלים (שנה 1 גודל 4-5) נשתלו בעומד 80 למ"ר ובצלים שנה שנייה בעומד 50 למ"ר בחממה עם רשת 50% צל וההצללה נשארה במהלך כל עונת הגידול. במהלך הגידול קיבלו זני הדוביום 2 ריסוסי ג'יברלין: ריסוס ראשון כחודש לאחר השתילה ולאחר שבועיים עוד ריסוס במינון 250 ח"מ. ניצי חלב טריזואידי וקוניקום קיבלו ריסוס ראשון חמישה שבועות לאחר השתילה במינון 350 וריסוס שני בהפרש של שבועיים במינון 250 ח"מ.

תוצאות:

זני דוביום

תרשים 1: השפעת זני דוביום וגיל הבצל על מספר הימים משתילה לפריחה

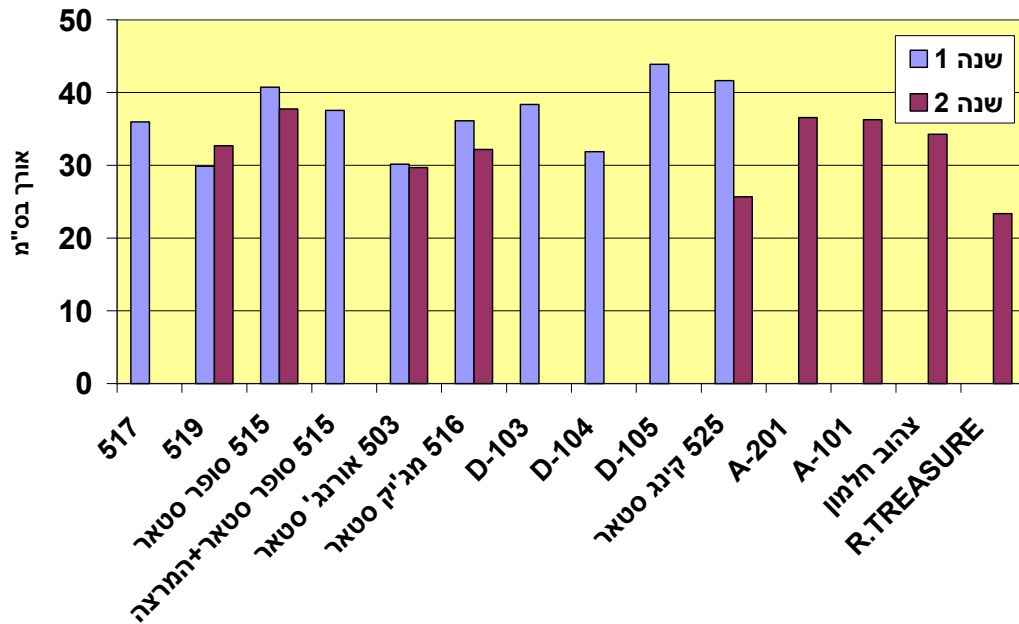

ימים משתילה לפריחה:

הזנים 517 ואורנג' סטאר החלו לפרוח ראשונים במחצית השניה של דצמבר, 83-92 ימים לאחר השתילה (תרשים 1). רב הזנים החלו לפרוח בינואר ותחילת פברואר והזנים קינג סטאר, צהוב חלמון ו-R.TREASURE החלו לפרוח רק באמצע מרץ ואפריל 135-199 ימים לאחר שתילתם. בזנים סופר סטאר ואורנג' סטאר בצלים משנה שניה אחרו לפרוח (3-4

שבועות) בהשוואה לבצלים שנה ראשונה. בזן סופר סטאר (אותו לא נהוג להמריץ) המרצה
 גרמה להקדמה של 3 שבועות בפריחה.

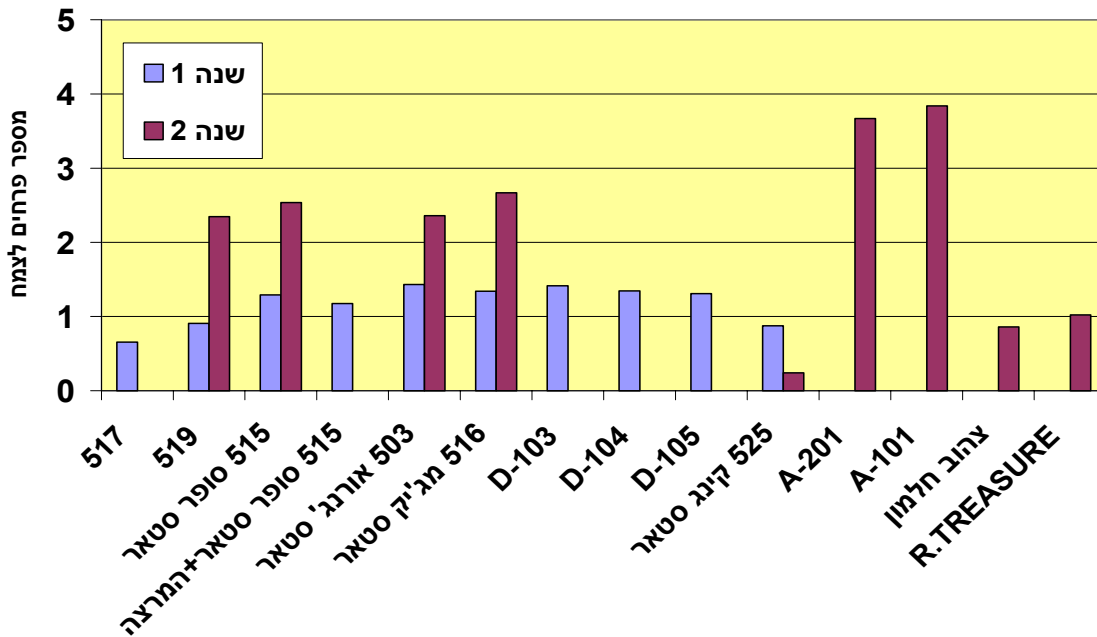
תרשים 2: השפעת זני דוביום וגיל הבצל על אורך הפרח

אורך פרח:

הזנים בשנה הראשונה היו ע"פ רב ארוכים יותר (30-44 ס"מ) מאשר זנים בשנה השנייה (23-38 ס"מ) (תרשים 2). הזנים: סופר סטאר, D-105 וקינג סטאר שנה 1 היו בעלי הפרחים הארוכים ביותר (41-44 ס"מ). ואילו הזנים R.TREASURE וקינג סטאר שנה 2 היו בעלי הפרחים הקצרים ביותר 23-25 ס"מ.

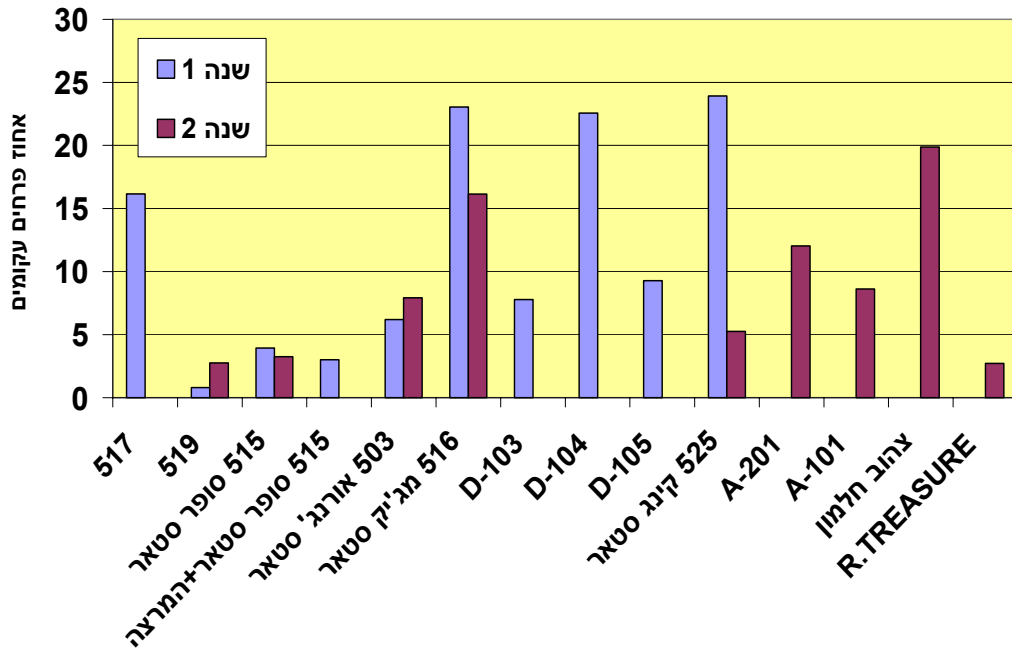
תרשים 3: השפעת זני דוביום וגיל הבצל על יבול הפרחים

יבול:

בשנה ראשונה רב הזנים הניבו יבול סביר 1.2-1.4 פרחים לצמח חוץ מ- 517, 519 וקינג סטאר שהניבו יבול נמוך יחסית 0.66-0.9 פרחים לצמח (תרשים 3). בשנה השנייה רב הזנים הניבו יבול גבוה 2.35-3.48 פרחים לצמח, חוץ מהזנים האפילים: קינג סטאר, צהוב חלמון ו-R.TREASURE שהחלו לפרוח מאוחר והניבו יבול נמוך יחסית 0.24-1 פרחים לצמח.

תרשים 4: השפעת זני דוביום וגיל הבצל על אחוז הפרחים העקומים

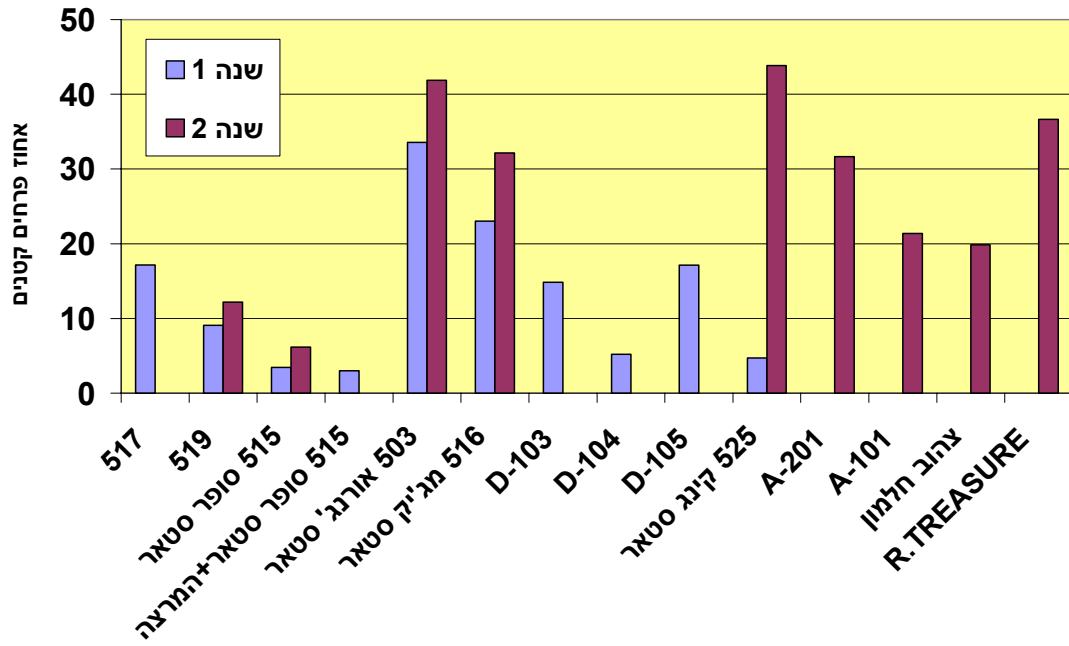
פרחים עקומים:

הזנים: סופר סטאר, אורנג' סטאר, 519, A-101, D-103, D-105, קינג סטאר שנה 2 ו-R.TREASURE היו בעלי אחוז נמוך של פרחים עקומים (פחות מ-10%) הזנים: 517, D-104, A-201, מג'יק סטאר, צהוב חלמון וקינג סטאר שנה 1 היו בעלי אחוז גבוה של פרחים עקומים (12%-24%) (תרשים 4).

פרחים קטנים:

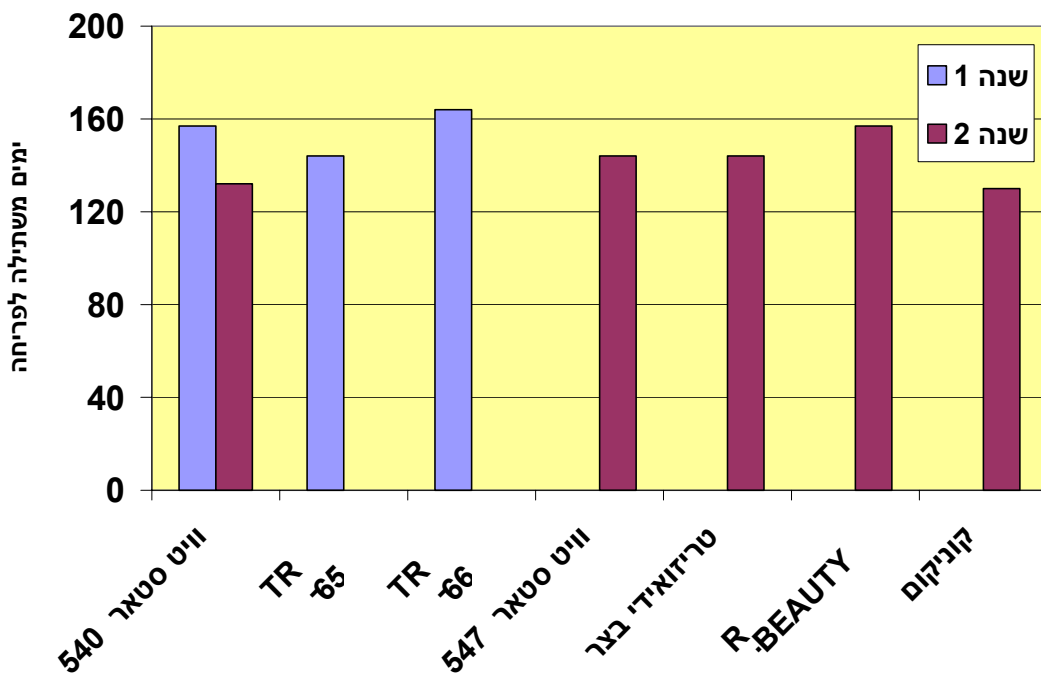
הזנים: סופר סטאר, 519, D-104 וקינג סטאר שנה 1 היו בעלי אחוז נמוך יחסית של פרחים קטנים (3%-12%) (תרשים 5). הזנים: אורנג' סטאר, מג'יק סטאר, A-101, A-102, צהוב חלמון, קינג סטאר שנה שנייה ו-R.TREASURE היו בעלי אחוז גבוה של פרחים קטנים (20%-42%). ברב המקרים אחוז הפרחים הקטנים מאפיין את הזן אולם ניתן לראות שבאותם הזנים בשנה השנייה יש עליה באחוז הפרחים הקטנים בהשוואה לשנה ראשונה.

תרשים 5: השפעת זני דוביום וגיל הבצל על אחוז הפרחים הקטנים

זני טריזואידי וקוניקום

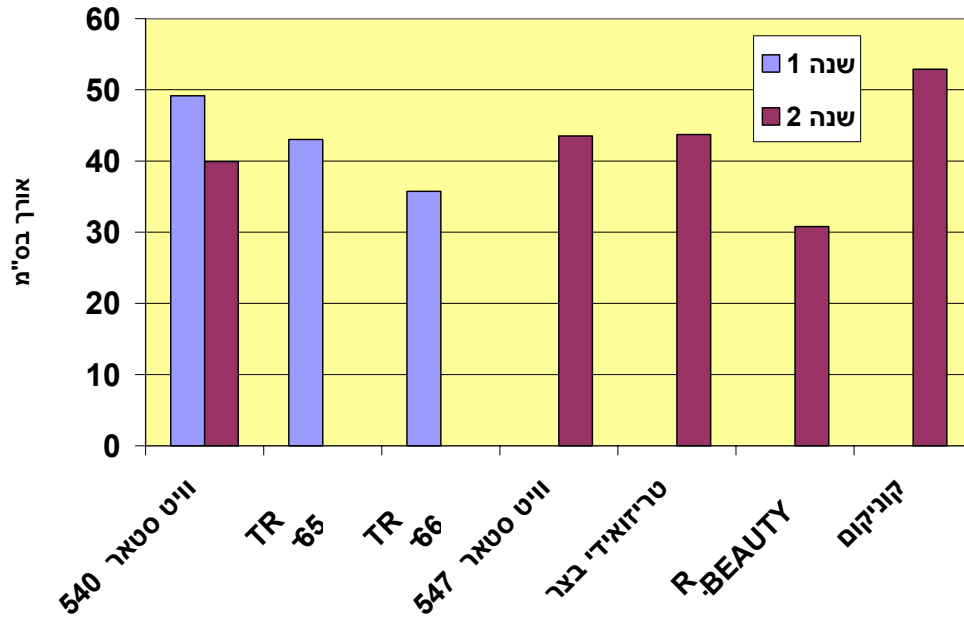
תרשים 6: השפעת זני טריזואידי וקוניקום על מספר הימים משתילה לפריחה

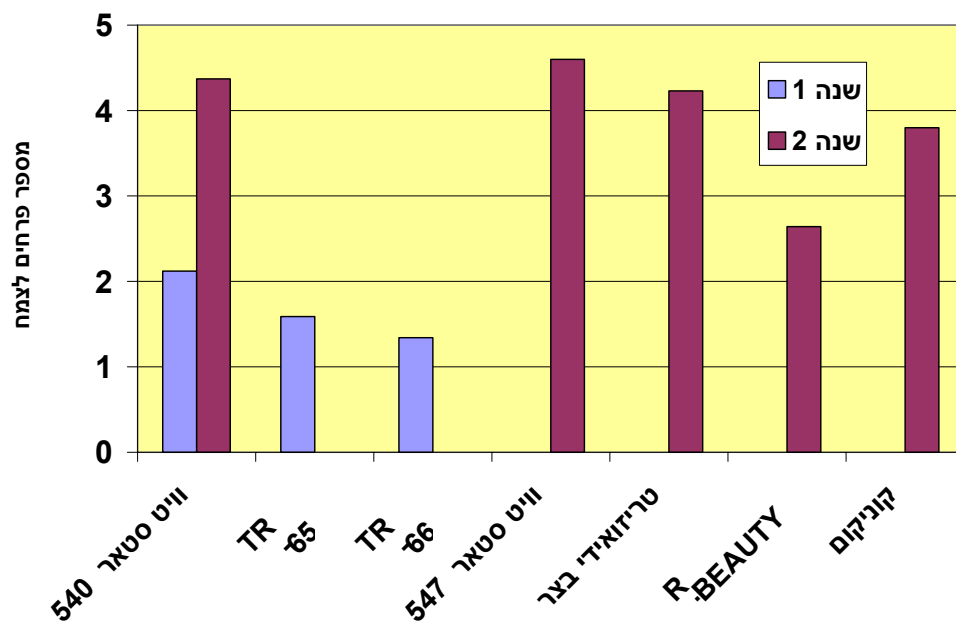
ימים משתילה לפריחה:

נץ חלב קוניקום ונץ חלב טריזואידי וויט סטאר 540 משנה שנייה החלו לפרוח ראשונים בשבוע האחרון של פברואר, 130 ימים לאחר השתילה והזנים האפילים ביותר: TR-66, R.BEAUTY וויט סטאר 540 שנה ראשונה החלו לפרוח בסוף מרץ 160 ימים לאחר השתילה (תרשים 6).

תרשים 7: השפעת זני נץ חלב טריזואידי וקוניקום על אורך הפרח

תרשים 8: השפעת זני נץ חלב טריזואידי וקוניקום על יבול הפרחים

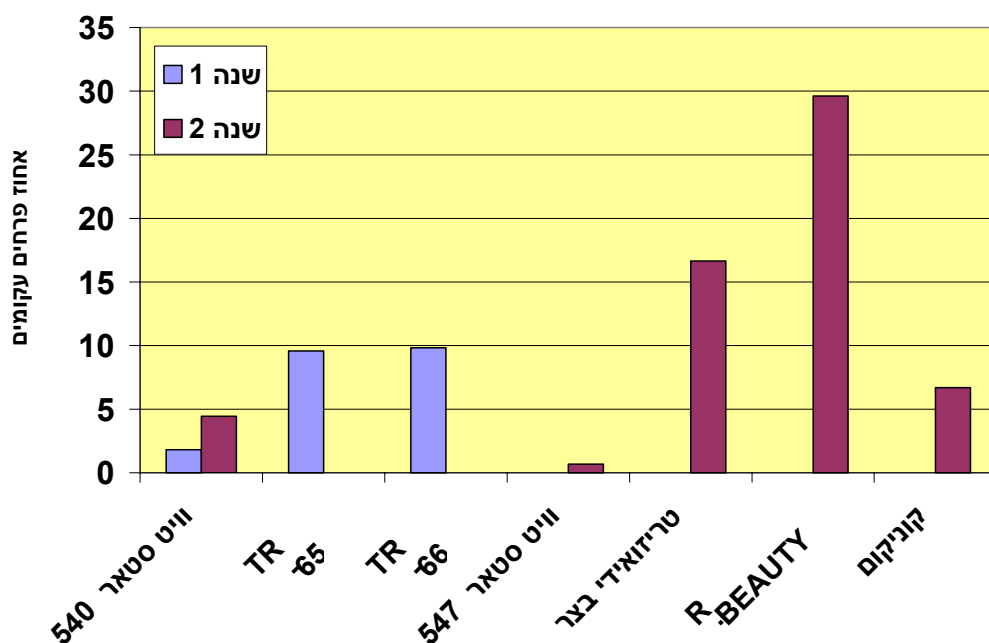
אורך פרח:

נץ חלב קוניקום ונץ חלב טריזואידי וויט סטאר 540 שנה ראשונה הניבו את הפרחים הארוכים ביותר 53-50 ס"מ ואילו הזנים: R.BEAUTY ו-TR-66 הניבו את הפרחים הקצרים ביותר 31-36 ס"מ (תרשים 7).

יבול:

זני נץ חלב טריזואידי שנה ראשונה הניבו יבול טוב 1.3-2.1 פרחים לצמח זני טריזואידי וקוניקום שנה שנייה הניבו יבול גבוה 2.6-4.6 פרחים לצמח (תרשים 8).

תרשים 9: השפעת זני נץ חלב טריזואידי וקוניקום על אחוז הפרחים העקומים

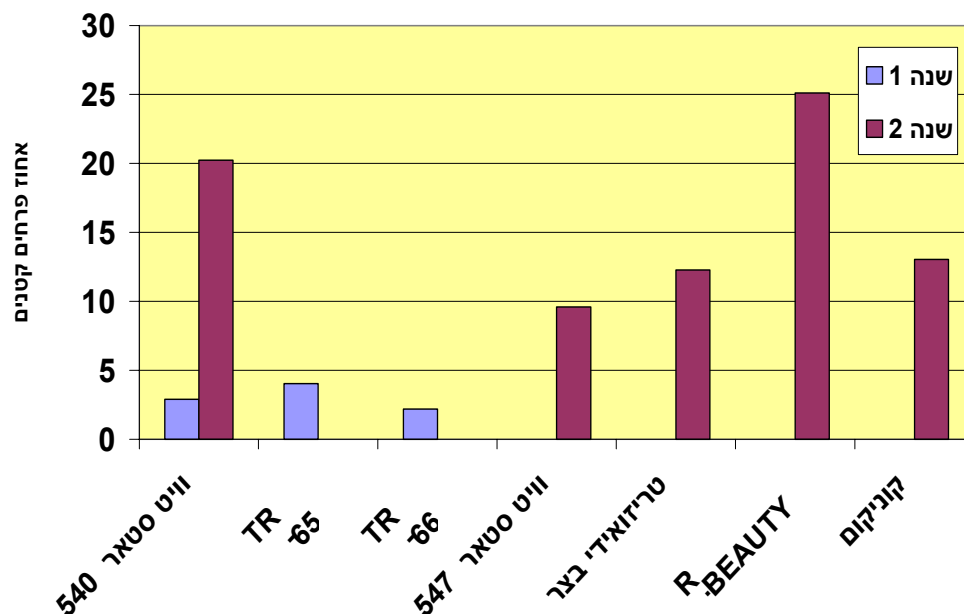
פרחים עקומים:

בזני נץ חלב טריזואידי וויט סטאר 540 ו-547 אחוז הפרחים העקומים היה הנמוך ביותר 2.2%-4% ובזן R.BEAUTY היה אחוז הפרחים העקומים הגבוה ביותר 30% (תרשים 9).

פרחים קטנים:

בזנים: וויט סטאר 540 שנה ראשונה, TR-65 ו-TR-66 אחוז הפרחים הקטנים היה נמוך 2.2%-4% ואילו בזני הטריזואידי והקוניקום שנה שנייה אחוז הפרחים הקטנים היה גבוה 10%-25% (תרשים 10).

תרשים 10: השפעת זני נץ חלב טריזואידי וקוניקום על אחוז הפרחים הקטנים

סיכום זני דוביום

הזנים הבכירים ביותר 517 ואורנג' סטאר החלו לפרוח ראשונים בשבועיים האחרונים דצמבר והזנים האפילים קינג סטאר, צהוב חלמון ו-R.TREASURE החלו לפרוח רק באמצע מרץ עד תחילת אפריל. בזן סופר סטאר (אותו לא נהוג להמריץ) המרצה גרמה להקדמה של 3 שבועות בפריחה, מבלי לפגוע ביבול או באיכות הפרחים. ככלל אורך הפרחים בכל הזנים היה נמוך בהשוואה לעונה הקודמת והסיבה לכך היא כנראה החורף החם יחסית שגרם לפריחה מאוחרת יחסית ולפגיעה באיכות הפרחים. זנים שמקורם בבצלים שנה הראשונה היו ע"פ רב בעלי פרחים ארוכים יותר בהשוואה לזנים שמקורם בבצלים שנה שנייה.

יבול הפרחים בזנים שנה ראשונה היה טוב יחסית 1.2-1.4 פרחים לצמח, חוץ מהזנים הבכירים: 517 ו-519 והזן קינג סטאר שהוא אפיל מאד שהניבו יבול נמוך. זנים שמקורם בבצלים שנה שנייה הניבו לרב יבול גבוה 2.35-3.84 פרחים לצמח, חוץ מהזנים האפילים שבגלל הפריחה המאוחרת הניבו יבול נמוך יחסית 0.24-1 פרחים לצמח.

זנים שבהם אחוז הפרחים העקומים ו/או הקטנים היה גבוה (R.TREASURE, 517, צהו חלמון וקינג סטאר) היו גם כן בעלי יבול נמוך יחסית.

הזנים סופר סטאר, D-103 ו-D-105 הצטיינו ביבול גבוה יחסית ואיכות טובה והזנים: R.TREASURE וקינג סטאר שנה שנייה היו בעלי יבול נמוך ופרחים קצרים.

סיכום זני טריזואידי וקוניקום

רב זני הטריזואידי והקוניקום הם אפילים יחסית. הם החלו לפרוח רק בשבוע האחרון של פברואר. למרות היותם אפילים יחסית, רב הזנים הניבו יבול סביר (1.3-2.1 פרחים לצמח). ככלל גם בזני הטריזואידי והקוניקום אורך הפרחים היה נמוך בהשוואה לעונה הקודמת והסיבה לכך היא כנראה החורף החם יחסית שגרם לפריחה מאוחרת יחסית ולפגיעה באיכות הפרחים. בכל הזנים אחוז הפרחים העקומים והקטנים היה נמוך יחסית. הזנים: וויט סטאר 540 ו- TR-65 שנה ראשונה וטריזואידי בצר, וויט סטאר 540 וויט סטאר 547 שנה שנייה הצטיינו ביבול ואיכות טובה של פרחים ואילו הזן R.BEAUTY הניב יבול סביר אך גבעולי הפריחה היו קצרים.